

EU-kommissionens förslag till förordning om netto-nollindustrin – Net Zero Industry Act.

Er beteckning: KN2023/02708

Länsstyrelsen i Västra Götalands län yttrar sig över förslag till förordning om netto-nollindustrin – Net Zero Industry Act

Sammanfattning

Länsstyrelsen ställer sig positiv till förslaget att accelerera EU:s tillverkning av netto-nollteknik, men ser behov av vissa justeringar. En påskyndad teknikproduktion är mycket angelägen för Sveriges och EU:s klimatomställning och konkurrenskraft. Våra primära synpunkter är:

- Länsstyrelsen är positiv till förslagen om både övergripande och tekniskspecifika mål för ökad produktion i netto-nollindustrin till 2030. Ett specifikt mål för hållbar biogasproduktion bör läggas till.
- Länsstyrelsen är positiv till att en enda myndighet utses som kontaktpunkt vid utvalda tillståndprocesser. Upplägget i Sverige behöver dock utredas bland annat för hur ansvar och delegeringar till andra myndigheter bäst görs. Förslaget kommer kräva extra resurser både för att säkra finansiering och kompetens.
- Olika tidsramar för prövning föreslås utifrån verksamheternas produktionseffekt. Förslaget behöver ses över och kompletteras med andra faktorer (t.ex. typ av verksamhet) som underlag för tidsramarna.
- Förslaget på tidsramar för tillståndsgivning av strategiska projekt har gränsvärde 1 GW årlig produktion, vilket bedöms som lågt och behöver ses över.
- Tidsramar för prövning av befintliga anläggningar som föreslås är svåra att klara och bör utökas för mer komplexa anläggningar.
- Tillståndsansökningar föreslås verifieras och komplettering begäras in inom en månad från att en ansökan kommit in. För att underlätta tillståndprocessen som helhet bedöms 6–8 veckor som mer rimligt.
- Förslaget att sökande får 14 dagar att komma in med komplettering av ansökan bör utökas till tre veckor framför allt för större projekt.
- Förslaget att prövningsmyndigheten ska ha 30 dagar att ta ställning till miljökonsekvensbeskrivningen bör utökas för att hinna remittering till berörda myndigheter. 6–8 veckor bedöms vara mer rimligt.

- Förslaget om att kartlägga platser för lagring av koldioxid inom EU bör även omfatta länder tätt knutna till EU, till exempel Norge.
- Länsstyrelsen delar bilden att CCS har en viktig roll, men efterlyser ett förtydligande om rollen för CCU-teknik och tekniker för cirkulära material, speciellt kombinerat med ökad andel bioråvara.
- Länsstyrelsen ser behov av ökad samverkan på kommunal och regional nivå för att underlätta för netto-nollindustrin. Länet har flera etableringar kopplat till elektrifiering, vilket lett till nära samarbete inom bostads- och kompetensförsörjning. Kommunsamverkan är dock inte tillräckligt på sikt. Strategier för fysisk planering behövs även på regionnivå, och inte bara för infrastruktur utan även för till exempel energiförsörjning.
- Slutsatser från pågående studie om nationell fysisk planering genomlyser bland annat riksintressesystemet. Resultaten kan bli angelägna i den framtida tillämpningen av förordningen.

Allmänna synpunkter

Länsstyrelsen ställer sig i huvudsak positiv till förslagen då de skulle bli ett viktigt stöd i den omställning som pågår i Västra Götaland. Länets befintliga industri, i synnerhet kemi- och bränsleindustrin samt fordonsindustrin, tar redan steg mot fossilfrihet med de netto-nolltekniker som ingår i förordningen. Även nyetableringar av batterifabriker är en del i denna industriella omställning. Övergången till netto-nollteknik ger stora möjligheter till utveckling i länet men har också stora initiala utmaningar. Inte minst finns ett stort behov av ökad regional elproduktion och elnätsutbyggnad samt behov av lokalt stöd för att klara stora nyetableringar.

Positivt med mål för netto-nolltekniken

Länsstyrelsen stödjer ambitionen med ett övergripande mål om att minst 40 procent av det årliga utbyggnadsbehovet av netto-nollteknikerna ska skötas inom EU till 2030. Ett sådant mål stöds också av de föreslagna enskilda målen för olika netto-nollprodukter som solceller, vindkraft, batterier och elektrolysörer. Motsvarande mål för ökad produktion av hållbar biogas bör läggas till. Biogasen är en viktig byggsten i netto-nollindustrin i Västra Götaland. Det är ett bra sätt att nyttja avfall på ett cirkulärt sätt och stärka den lokala energiförsörjningen samtidigt som annan negativ miljöpåverkan minskas.

Med ökad produktion av netto-nollteknik inom EU minimeras risken för bristsituationer för olika komponenter. Det gynnar också medlemsländernas gröna omställning och EU:s oberoende, samtidigt som EU bidrar globalt till att driva på klimatomställningen.

Eftersom utvecklingen av netto-nolltekniker går fort är det motiverat att återkommande revidera listan på vilka tekniker som omfattas.

Förslag om förkortade tider för miljötillstånd

Det är generellt bra förslag på förenklade regelverk för att stärka och snabba på etableringen av strategiska netto-nollindustriprojekt. Vi bedömer att det är bra att en nationell myndighet på ett övergripande plan är kontaktyta för att samordna information och processerna kring de tillstånd som de strategiska verksamheterna kräver. Det är också bra att huvudansvaret för olika strategiska projekt kan delegeras.

I Sverige, behöver det dock utredas vidare hur ett sådant upplägg ska genomföras och hur ansvaret med övriga berörda myndigheter fördelas. För att få en effektivare prövning skulle ansvaret för prövningar på B-nivå av en viss typ av projekt kunna delegeras till den miljöprövningsmyndighet i landet som har mest erfarenhet av aktuell typ av projekt. Genomförandet av förslaget kommer kräva extra resurser, både avseende finansiering och kompetens.

Det är viktigt att den nationella myndigheten pekar ut en prövningskod för netto-nollteknikerna för att tydliggöra och ensa prövningen.

Tidsramar för handläggningstider

Ett stort antal förslag ges i förordningen om förkortade tidsramar i tillståndsprocesser vilket är positivt. Länsstyrelsens erfarenhet är att handläggningstider kan kortas avsevärt. En annan erfarenhet är att det i vissa skeden i processen, särskilt initialt, är rimligt och effektivt att lägga mer tid på grundliga underlag, eftersom tidsbesparingen sett över hela processen optimeras. En farhåga med ett alltför förenklat och tidspressat förfarande i tillståndsprocesser är att andra miljöaspekter åsidosätts i hög grad, liksom även de demokratiska möjligheterna att påverka.

I **artikel 6, punkt 1**, har prövningen av netto-nollverksamheterna fått olika tidsramar enbart beroende på produktionseffekt. Lokalisering och typ av anläggning har enligt vår bedömning en minst lika stor betydelse för omfattningen av prövningen. Förslaget behöver ses över och kompletteras med andra faktorer som underlag för prövningens tidsramar.

Vid utbyggnad av befintliga anläggningar har i **artikel 6, punkt 3**, prövningstiden förkortats till endast halva tiden jämfört med nyetableringar. Vi bedömer att detta kommer vara svårt att klara, framför allt för anläggningar som är mer komplexa. Det är stor skillnad på befintliga anläggningar; för en elektrolysöranläggning som vill utöka effekten kan det exempelvis gå snabbt, men för befintliga

vindkraftparker och stora solcellsparker som vill utöka krävs mer tid än vad som föreslås.

Av **artikel 6, punkt 6**, framgår att ansökan ska valideras och, om det finns behov, ska en komplettering begäras inom en månad från att en ansökan kom in till den behöriga myndigheten. Vi bedömer att en månad är för kort tid för att en samlad bedömning ska kunna göras framför allt för mer komplexa projekt. Det är viktigt att alla relevanta synpunkter lyfts i ett tidigt skede för att undvika förseningar senare i prövningen. Berörda myndigheter ska remitteras med tid för att ta ställning till ansökans innehåll och om det behövs ska synpunkterna sammanställas i ett föreläggande om komplettering. En mer rimlig tid för detta bedöms vara 6–8 veckor.

Sökande får enligt förslaget 14 dagar på sig att komma in med en komplettering av ansökan. Vi bedömer att även det är för kort, framför allt för större projekt. Tre veckor bedömer vi vara en mer rimlig tid för att komplettera ansökan.

I **artikel 7** har tiden för prövningsmyndigheten att ta ställning till miljökonsekvensbeskrivningen satts till 30 dagar. Vi bedömer att tiden är för kort, 6–8 veckor bedöms som mer rimlig tid för att hinna remittering och avstämning hos berörda myndigheter.

Om en miljöbedömning krävs enligt MKB-direktivet, krävs det att samråd genomförs.

I **artikel 13** anges tidsramar för prövningen av strategiska netto-nollprojekt. Vi har motsvarande synpunkter som för artikel 6, punkt 1 och 3. När det gäller strategiska projekt vill vi tillägga att nivån 1 GW årlig produktion är låg och att gränsen bör vara högre för strategiska projekt. Som exempel motsvarar cirka 1,1 ha solceller per 1 MW effekt, vilket ger cirka 1 GWh el per år.

CCS och CCU viktig del i omställningen

Användning av teknik för avskiljning och lagring av koldioxid (CCS) ges hög prioritet i förslaget till förordning. Länsstyrelsen delar uppfattningen att CCS-teknik är en nödvändig del för att nå klimatmålen, men ser det samtidigt som en energikrävande teknik som bör vara ett komplement till andra tekniska lösningar eller ett alternativ när andra tekniker saknas. CCS för biogen koldioxid (BECCS) har däremot större potential.

Ambitionen att kartlägga möjligheter inom EU för slutlig lagring av koldioxid är bra. Då tidigare utvinningsplatser för råolja ofta är möjliga lagringsplatser så bör möjligheten undersökas att även grannländer som

är tätt knutna till EU, som till exempel Norge, ska kunna ingå i ett sådant samarbete.

Utveckling av CCU (avskiljning och användning av koldioxid) kan vara ett viktigt inslag för att minska beroendet av fossil råvara; inte minst blir klimatnyttan stor vid avskiljning av biogen koldioxid. CCU kan även vara viktigt vid användning i råvaruförsörjning genom att koldioxid binds i produkter, beroende på hur varaktig kolsänkan blir. CCU nämns i förslaget men finns inte listat i annexet över strategisk netto-nollteknik. Länsstyrelsen anser att förutsättningarna för när CCU är strategiskt viktig netto-nollteknik bör klargöras.

Cirkulärt och bioråvara del av lösningen

Länsstyrelsen ser också ett behov av att återanvändning av material i produktionen ökar och att tekniker för detta utvecklas. Materialåtervinning är i sig ofta en energieffektivisering jämfört med användning av jungfrulig råvara. Ett exempel är användning av återvunnen plastråvara vid plasttillverkning. Med en kombination av alltmer cirkulära och biobaserade affärsmodeller kan fossilfria produkter succesivt öka.

Det är också viktigt att vid produktion av produkter och bränslen växla över från användning av fossil råvara till bioråvara. Behovet av fossilfria flytande bränslen inom till exempel flyg och sjöfartssektorn ser ut att finnas kvar även i ett längre tidsperspektiv. Möjligheten att även hållbar bioråvara omfattas av förordningen bör ses över.

Cirkulärt och bioråvara är områden där Sverige – och inte minst Västsverige – skulle kunna bidra till utvecklingen och vinna konkurrensfördelar. I Västra Götaland pågår redan omställningen av den petrokemiska industrin till cirkularitet och bioråvara.

Även energieffektivisering är en hörnsten för att nå fossilfrihet. Energieffektiviseringen behöver genomsyra en lyckosam klimatomställning och därmed premieras kopplat till netto-nollteknikerna i förordningen.

Offentlig efterfrågan av netto-nollteknik

Länsstyrelsen är positiv till förslagen om att offentliga organisationer aktivt ska bidra till att öka efterfrågan på netto-nollprodukter och ha kriterier vid upphandling som rangordnar den typen av produkter högre. Offentlig upphandling är omfattande och kan både öppna upp nya marknader och fungera som en garant för att skapa en stabil efterfrågan på netto-nollteknik under en övergångsperiod.

Fysisk planering

Den fysiska planeringen är central för att omställningen till nettonollteknik ska bli möjlig. Utifrån gällande lagstiftning är det kommunerna som är huvudansvariga för mark- och vattenanvändning och det är på denna nivå som detalj- och översiktsplaner fastställs. Som innehavare av planmonopolet är kommunernas roll därför central. Regionerna är formellt ansvariga för ”regional utveckling”, vilket bland annat innefattar upprättande av länsplaner för transportinfrastruktur. Regionen arbetar också aktivt med en rad andra frågor med bäring på hållbar utveckling, exempelvis elektrifiering. Det finns även en rad statliga myndigheter med centrala ansvarsområden kopplat till ”grön omställning”. Länsstyrelsernas roll handlar främst om tillståndsgivning, tillsyn och rådgivning, bland annat utifrån plan- och bygglagen.

I sammanhanget bör det statliga riksintressesystemet nämnas. I Sverige har vi 12 statliga myndigheter som ansvarar för att peka ut riksintressen, så som exempelvis anläggningar för elförsörjning och elproduktion, energidistribution, industriell produktion, kommunikationer och naturvård. Länsstyrelsen har en roll att bevaka att riksintressen säkerställs, men också att göra avvägningar när flera riksintressen påverkas. I skrivande stund genomförs på uppdrag av regeringen en förstudie om nationell fysisk planering. I förstudien, som ska vara klar efter sommaren, görs bland annat en genomlysning av riksintressesystemet. Slutsatserna av detta arbete torde vara intressanta och angelägna i en framtida implementering av förordningen.

Länsstyrelsen Västra Götaland vill understryka vikten av kommunal och regional samverkan för att intensifiera arbetet med ”grön omställning”. Kommunerna i Skaraborg är ett gott exempel där flera planerade etableringar kopplat till elektrifiering, lett till ett nära samarbete i allt från bostadsförsörjning till kompetensförsörjning. Liknande processer och arbete bedrivs även i andra delregioner i vårt län. Ett utökat kommunalt samarbete är dock inte tillräckligt för att långsiktigt möta de utmaningar som finns kopplat till klimatomställning mm. Strategier för fysisk planering behöver därför även finnas på regionnivå, så som i Skåne, Stockholms och Hallands län, där regionplaner enligt plan- och bygglagen tas fram. Länsstyrelsen bedömer att regional fysisk planering är en betydelsefull positiv faktor för den gröna omställningen då den beror på större geografiska samband så långt utöver enskilda kommuner. Beroendeförhållandena i omställningen är oftare regionala än lokala.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsöverdirektören Lisbeth Schultze med handläggaren Svante Sjöstedt som föredragande. I den slutliga handläggningen har även avdelningschefen Monique Wannding och enhetschefen Nardono Nimpuno medverkat. I handläggningen i övrigt har länsmiljöingenjören Elisabeth Lindqvist Tärneld, strategen Mikael Cullberg och enhetschefen Erik Gedeck medverkat.

Kopia

agnes.nordwall@regeringskansliet.se